

Kriminalita a vandalismus

Kriminalita /lat. criminalis - zločinný, crimen- zločin) - chování, které je v dané společnosti trestné

Kriminalita je úhrn činů uvedených v trestním zákoně obvykle popisovaných podle prostoru, času, rozsahu, struktury a pohybu. V obecném slova smyslu se jedná o veškeré páchaní přestupků nebo trestných činů.

Vědecky ji zkoumá kriminologie.

- Kriminalita oznámená
- Kriminalita objasněná
- Kriminalita latentní

- násilná
- majetková
- ekonomická

organizovaná kriminalita - znaky

- vysoká profesionalita
- přísně sankcionovaná vnitřní disciplína
- vysoký stupeň konspirativnosti
- vysoká finanční zabezpečení
- vysoká informační vybavenost
- subkultura s příslušným hodnotovým systémem
- začleňování zahraničních delikventů

Delikvence /deliquere - provinit se

Delikvence je širší pojem než kriminalita. Označuje činnost **porušující** nejen právní, ale i **společenské, tedy širší normy**.

Zahrnuje chování, které se netýká jen kriminality. Zahrnuje i přestupky, také trestnou činnost osob ve věku mladším než 15 let.

predelikvence - osoby do 15 let

(juvenilní delikvence - 15 - 18 let (delikvence mladistvých

FAKTORY ZVYŠUJÍCÍ PRAVDĚPODOBNOST VZNIKU kriminality a delikvence

- biologické faktory
 - pohlaví (muži častěji než ženy)
 - věk (značná část vězeňské populace do 26let; značná část recidivistů do 30let)
 - vrozené dispozice k určitým způsobům reagování (zvýšená dráždivost, impulzivita, nižší míra frustrační tolerance - dáno geneticky, nebo v průběhu vývoje plodu v prenatálním nebo perinatálním stádiu vývoje)
 - rané poruchy a poškození CNS
 - poruchy chování a emocí a ADHD
- psychické faktory
 - mentální úroveň

- poruchy osobnost
- traumatizace - jako faktor vedoucí k rozvoji poruchy osobnosti /negativní zážitky v dětství, CAN (Byly prokázány důsledky negativního vývoje v dětství a dospívání - snížené schopnosti se později uplatňovat ve společnosti sociálně přijatelným způsobem
- sociální faktory
 - rodinné prostředí (patologie, funkčnost, úplnost rodiny, CAN)
 - vrstevnická skupina - party, gangy
 - vzdělání (nejčastěji základní vzděl. a učňovské obory
 - způsob trávení volného času
 - lokalita (více město, specifické lokality)

Osobnostní charakteristiky delikventů - Teorie temperamentu a charakteru:

VYHLEDÁVÁNÍ NOVÉHO

snadná vzrušivost, impulzivita, znuděnost,
neukázněnost
důsledkem nestálost a nevyočitatelnost
v jednání a vztazích

VYHÝBÁNÍ SE POŠKOZENÍ

extrémní ladění tohoto rysu má souvislost
s nízkou zodpovědností,
s riskantními způsoby chování
s nedostatkem sebereflexe

VYTRVALOST

v negativním smyslu
nižší zájem o práci,
nižší schopnost plnit cíle

SEBEŘÍZENÍ

nízká hodnota souvisí s nevyzrálostí, obviňováním,
s tendencí k destruktivitě
s nezodpovědností a nespolehlivostí,
často u těchto osob - poruchy osobnosti

SPOLUPRÁCE

lidé s nízkými hodnotami jsou sebestřední,
netolerantní, pomstychtiví,
zajímají se o vlastní prospěch

SEBEPŘESAHA

osobní s nízkou úrovní jsou pyšné, sebevědomé,
bez imaginace
často honba za majetkem a obecně
stálá nespokojenost

- dokáží logicky uvažovat o cíli a jeho dosažitelnosti, ale nejsou schopni si připustit následky; trest a uvěznění pro ně nemají dostatečnou informační hodnotu; lhotejnost

k znovuvěznění, výraz jejich životního stylu - vězení standardní součástí života (prizonizace)

- vyšší míra reaktivity a impulzivity; často afektivní jednání; často emoční oploštělost, citová chladnost, nižší míra empatie; často negativní emoční ladění vůči okolí, až hostilita; litují sami sebe, příčinu svého jednání spatřují v okolí
- způsob myšlení - rigidita, kognitivní indolence, lenost uvažovat; orientace na přítomnost; jejich názory nemají trvalejší charakter; nejsou schopni kriticky myslet; v situacích vyžadujících sebeovládání dochází k nezodpovědnému jednání
- nejsou schopni odkládat uspokojení svých potřeb; i nelegitimními způsoby a prostředky
- bezohlednost, agresivita v jednání a při dosahování cílů; často zatvrzelost - ve spojení se emoční labilitou je významným prediktorem asociálního a antisociálního chování (izolovanost od ostatního světa, jiný hodnotový systém)
- egocentrické nazírání světa s pocitem oprávněnosti svých požadavků
- negativismus, hostilita, vztahovačnost
- neschopnost udržet trvalejší společenské vazby

➤ Prizonizace - adaptace na věz.prostředí - přijetí norem věz.subkultury - imunita vůči normám konformním:➤ institucionalizace - přivyknutí na život ve věz., neschopnost žít ve společ.➤ ideologizace - přijetí norem a hodnot věz.subkultury (i slang)

Kriminalita dětí a mládeže

1. **Role alkoholu a návykových látek:** Impulsem pro trestnou činnost často bývá alkohol nebo jiné návykové látky, které zvyšují agresivitu a vedou k nepřiměřeným reakcím.
2. **Charakteristika trestných činů:** Trestná činnost dětí a mladistvých je obvykle nedokonale připravena, často chybí plánování a vhodné nástroje k činu. Činy se vyznačují neúměrnou tvrdostí, jako je devastace a ničení majetku.
3. **Fyzické a behaviorální znaky pachatelů:** Mladí pachatelé mohou využívat své fyzické vlastnosti, jako je rychlost, mrštnost a obratnost, při spáchání trestných činů.
4. **Výběr cílů a odcizení předmětů:** Mladí pachatelé často odcizují předměty, které aktuálně potřebují nebo které se jim líbí, jako jsou elektronika, oblečení nebo dopravní prostředky.
5. **Rozdělení získaného majetku:** Předměty získané z trestné činnosti jsou obvykle rozdělovány ve skupině podle hierarchie a podílu na spáchání činu, přičemž finanční prostředky se utrácejí společně.

Závažnost chování obvykle **stoupá s věkem** a má také tendenci se **prohlubovat**,

Dětská kriminalita

(též dětská delikvence, predelikvence, prekriminalita) se týká věkové kategorie dětí **do 15 let**. Typickým znakem dětské delikvence je **skupinovitost**, malá připravenost i promyšlenost. Jde o činy páchané převážně **spontánně**, méně často jde o plánované a předem připravené akce. Nežádoucí aktivity těchto jedinců (skupin) jsou směřovány převážně **proti majetku**, jde i o

nežádoucí jednání ve spojení s drogovou závislostí, méně často se pak setkáváme s násilnými činy.

Kriminalita mladistvých

- (též juvenilní delikvence) se týká věkové kategorie **15 – 18 let**
- **Vliv vrstevníků** je velmi silný, vytváří se party.
- Mládež páchá trestnou činnost častěji se spolupachateli a **ve skupině**.
- Trestná činnost je ve většině případů páchána **živelně** pod vlivem momentální situace (převládá emotivní motivace oproti rozumové).

Nejčastější delikty mladistvých jsou:

- násilí proti jednotlivci či skupině
 - opilství a výtržnictví
 - neoprávněné užívání motorového vozidla
 - rozkrádání, vandalismus
 - toxikomanie
 - prostituce
 - gamblerství
-
- **Vandalismus**
 - Jako vandalismus se označuje **neúčelné, nekulturní a primitivní ničení určitých hodnot**, v užším smyslu poškozování hodnotných předmětů v soukromém či společném vlastnictví. Pachateli nepřináší žádné materiální obohacení a pro které pachatel **zpravidla nemá žádný motiv** - většinou tak koná jen pro vlastní potěšení či pro potřebou odreagovat se. Často k němu dochází pod vlivem alkoholu nebo drog.
 - Slovo je odvozeno od jména kmene Vandalů, kteří roku 455 dobyli velkou část Itálie a vyplnili Řím. Slovo vytvořil Henri Grégoire, konstituční biskup v Blois, během Francouzské revoluce, když jako Vandalisme popsal některé stránky chování republikánské armády.

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování – projděte:

[Prevence - krádeže](#)

[Prevence vandalismu](#)

Možnosti nápravy, ochota k nápravě

- programy zacházení ve věznicích: (vzdělávací, volnočasové, pracovní, terapeutické, extramurální)
- v případě, že dojde k přijetí delikvence a prazitujícího životního stylu jako způsobu společenského uplatnění do té míry, že je interiorizován - dosažení korekce velmi obtížné